

Ole Korneliussen på hollandsk

De positive anmeldelser i Danmark

Min interesse for Korneliussens forfatterskab og specielt novellesamlingen *Det andet dyr* blev vakt, da jeg skrev kandidatspeciale om færøsk og grønlandsk litteratur i den danske presse. Til undersøgelsen begrænsede jeg mig til værker af færøske og grønlandske forfattere der var blevet indstillet til Nordisk Råds Litteraturpris. Jeg opdagede, at der var to forfattere, der fik meget positive anmeldelser i danske aviser. Det drejer sig om den færøske digter Rói Patursson (*1947) og Ole Korneliussen (*1947).¹ Af Korneliussen blev både *Det andet dyr* og romanen *Saltstøtten* indstillet til litteraturprisen og begge bøger fik meget posi-

RESUMÉ

I december 2009 udkom Ole Korneliussens novellesamling *Det andet dyr* på hollandsk. Novellesamlingen har fået titlen *Qivittoq. Verhalen uit Groenland* [Qivittoq. Noveller fra Grønland] og er udgivet af forlaget *Wilde aardbeien*. I det følgende vil jeg kort beskrive hvordan oversættelsesprojektet begyndte, hvilke oversættelsesproblemer, jeg er stødt på undervejs og hvordan bogen indtil nu er blevet modtaget i Holland.

Tekke Terpstra

Født i 1982 i Holland og boede i Danmark fra 1995 til 2001. Master (MA) i Nordiske Sprog og Kulturer fra Universitetet i Groningen (RUG) i 2005, og master i Antropologi (MSc) fra Universitetet i Amsterdam (UvA) i 2007 og fra januar 2009 ansat som antropolog ved Arktisk

Center, Universitetet i Groningen.

Skriver på en ph.d.-afhandling om grønlandere i Danmark og Inuit i Sydcanada. Arbejdstitel: Transnational ties, urban networks and identity construction among Inuit migrants in southern Canada and Denmark.

Hollandsk repræsentant (observatør) i Sustainable Development Working Group under Arktisk Råd.

Kirsten Thisted

lektor ved Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier, Københavns Universitet. Har i mange år beskæftiget sig med grønlandsk litteratur og mundtlig fortælletradition, har bl.a. udgivet »Således skriver jeg Aron«, samt oversættelser af Hans Lynge »Den usynlige

vilje«, Hans Anthon Lynge »I nord hvor jeg bor« og Otto Rosing »Taseralik«. Se også artikler og interview med Ole Korneliussen i Tidsskriftet Grønland 2001 nr. 1 og Nr. 2.

tive anmeldelser. *Saltstøtten* anmeldtes blandt andet i *Ekstra Bladet*, hvor lektor i dansk ved Københavns Universitet og litteraturredaktør ved *Ekstra Bladet* John Chr. Jørgensen skrev, at: »'Saltstøtten' er en lille roman i stort format. Af art som Hamsuns 'Sult' og Seebergs 'Fugls føde'. Og næsten på samme niveau. Tillykke Grønland, tillykke Danmark.«

Det andet dyr fik lignende positive omtaler. I *Politiken* skrev Bent Mohn, at »De [novellerne: TT] er præcis realisme, troværdig hverdagsstemning.« Og »I de små, koncentrerede noveller åbner sig en øjen åbnende verden« lød det i *Aktuelt*. Erik Thygesen skrev, at: »Ole Korneliussens historier er grønlandske i deres miljøer og forudsætninger, men absolut universelle i deres temaer i de konflikter, de afdækker og i den rodløshed eller historieløshed, de først og fremmest afdækker. Skønt, at han har fundet på at oversætte sig til dansk. Ærgerligt for ham selv og for forståelsen af at Grønland er en del af den moderne verden, at han ikke har oversat sig til et af hovedsprogene.«

Det var ovenstående udtalelser, der fik mig til at overveje om det kunne være en ide at oversætte *Det andet dyr* til hollandsk. Jeg informerede hos forlaget *Wilde aardbeien*. Dette lille hollandsk forlag ønsker at udgive velrenommerede eller løfterige nordiske forfattere, som andre hollandske forlag ikke vil udgive, fordi forfatteren er for ukendt i Holland eller genren (noveller) for lidt populær. Forlaget har blandt andet udgivet noveller af Jan Sonnergaard, Helle Helle og Inger Edel-feldt, en roman af Dag Solstad og digtsamlinger med færøsk og islandsk poesi. Korneliussens *Det andet dyr* passede ind i forlagets profil og forlaget ville gerne give sig i kast med en oversættelse og efterfølgende udgivelse af *Det andet dyr* på hollandsk. Det betød, at oversættelsesarbejdet kunne påbegyndes.²

Fra dansk til hollandsk

Da jeg begyndte på oversættelsen, havde jeg aldrig været i Grønland. Mit manglende

kendskab til grønlandske forhold ud fra egen erfaring, gjorde, at visse begreber var svært at oversætte. Som eksempler kan jeg nævne ordene *vandsø* og *kødgrav* og henvisninger til sange af Frederik Nielsen, Henrik Lund og Rasmus Berthelsen, som jeg ikke forstod direkte. Desuden var det nødvendigt at tilføje nogle ord eller forklaringer til den hollandske tekst. Hollændere har et helt andet forhold til Grønland end danskere. Grønland er et meget ukendt område for de fleste hollændere. På hollandsk findes Peter Høegs roman *Smillas fornemmelse for sne*, men ellers er litterære repræsentationer af Grønland fra en dansk eller grønlandsk synsvinkel så godt som fraværende i Holland.³ De fleste hollændere har hørt om Grønland på grund af klimaforandringerne, men er ellers nok ret uvidende om landet.⁴ I nedenstående vil jeg give nogle eksempler på hvordan disse forhold har påvirket oversættelsen.

I den danske version skrives der flere gange 'by' hvilket på hollandsk svarer til 'stad'. En landsby kan ofte oversættes med 'dorp'. Og 'bygd' med 'nederzetting'. Når man på hollandsk bruger ordet 'stad' tænker man ofte på en ret stor by. 'Stad' dækker i mange tilfælde også hvad man på dansk kalder 'storby'. Amsterdam er en 'stad' og Nuuk vil jeg også kalde for en 'stad'. Men det blev svært, da begrebet i novellesamlingen skulle oversættes. En hollandsk læser vil nok blive lidt forbavset over at læse om 'steden' (flertal af 'stad') i Grønland. Så hvordan skulle 'by' så oversættes? Faktisk har det været Korneliussens egen beskrivelse af byerne i novellerne, der har løst dette oversættelsesproblem. Korneliussen giver blandt andet i novellen *Når der falder sne, mens solen skinner* en beskrivelse af byen. Hovedpersonen er gået op på en klippeknoild og kikker ud over byen. Han konkluderer, at »Hele livet er centreret om kirkegården. Det kan enhver se, som kikker ned over byen heroppefra. Kirkegården ligger i midten, derovre har vi så vuggestuen og børnehaven, så kommer skolen og ung-

domsklubben. Og nærmest kirkegården ligger alderdomshjemmet. Når man går ud af skolen, kan man enten bo i husene eller boligblokkene, indtil man kommer på alderdomshjemmet, og når man først er flyttet derind, er der kun ét sted tilbage. Noget længere væk ligger sygehuset, som sjovt nok har autoværkstedet og brandstationen som naboer« (s. 85). Her bliver det tydeligt, at begrebet by også henviser til faciliteter som skole, sygehus og brandstation der findes på disse steder. I en 'nederzetting' findes disse faciliteter ikke. Heller ikke i en 'dorp' råder man over alle de faciliteter som i byerne i Korneliussens noveller. Derfor har jeg i de fleste tilfælde alligevel valgt at oversætte by med 'stad'. Desuden har jeg af og til valgt at bruge 'stadje'. Tilføjelsen '-je' antyder, at det drejer sig om en lille eller mindre by. En lignende løsning er blevet brugt til sætningen »da jeg går op ad trappen« (s. 45) fra novellen *Reddet af et andet dyr*. Som skrevet havde jeg ikke været i Grønland, da jeg begyndte på at oversætte novellesamlingen. På hollandsk lyder det ret mærkeligt når man oversætter 'trappe' med det hollandske 'trap'. Det virker igen ret stort. I Nuuk opdagede jeg, at mange værtshuse har en lille trappe op til selve indgangen. I den hollandske tekst er trappe derfor blevet oversat med 'trappetje'. Altså igen med tilføjelsen '-je': en lille trappe.

For forståelsesskyld er der også tilføjet nogle ord til den hollandske udgave. Det gælder blandt andet sætningen »Selvfølgelig skal jeg bruge et glas, svarer jeg hende og bruger vort eget ord i modsætning til hende...« (s. 45) fra novellen *Reddet af et andet dyr*. På hollandsk er det blevet til »Natuurlijk wil ik een glas, antwoord ik en gebruik in tegenstelling tot haar niet het Deense maar ons Groenlandse woord voor glas« [...og bruger i modsætning til hende ikke det danske men vort grønlandske ord for glas]. Også i forbindelse med henvisninger til kendte personer eller steder i Danmark, har det været nødvendigt at tilføje nogle ord. Det gælder for eksempel Anne Linnet, som ikke er kendt i Holland, og

har fået tilføjelsen 'zangeres' [sangerinde] og Gnags som har fået tilføjelsen 'de band' [bandet Gnags]. Begrebet *Qivittoq* er blevet til det hollandske 'Bergdwaler' [en person der strejfer i fjeldene]. I efterskriftet bliver qivittoq-begrebet yderligere forklaret.

Efterskriftet til den hollandske udgivelse er blevet skrevet af Kirsten Thisted. Det er ment som en introduktion til bogen for de hollandske læsere. Også i efterskriftet har det været nødvendigt at forklare nogle begreber yderligere for det hollandsktalende publikum. Således er begrebet *offermytologien* blevet omskrevet. I teksten står der nu »de vele verhalen over Groenlanders als slachtoffers van de Deense koloniale overheersing« [De mange historier om grønlandere som ofre for det danske koloniale herredømme]. Hollændere er som nævnt ikke særlig kendt med forholdene mellem Grønland og Danmark, og mange vil ikke direkte være klar over, at Grønland var en dansk koloni. Hvad det angår udkom novellesamlingen også på det rette tidspunkt. Selvom Kirsten Thisted allerede skrev efterskriftet i 2007 har udgivelsesdatoen gjort det muligt at tilføje oplysninger om introduktionen af selvstyret til efterskriftet.

Modtagelsen i Holland

I februar 2010 blev det muligt at invitere Ole Korneliussen til Holland i forbindelse med den grønlandske fotoudstilling *Bardot Provi-ant Klub* i Amsterdam. Da den hollandske udgave lige var udkommet, kom Korneliussens besøg på et meget godt tidspunkt. På udstillingen i Amsterdam fortalte Korneliussen om sit forfatterskab og læste højt på grønlandsk. Det samme var tilfældet på universitetet i Groningen, hvor Korneliussen på invitation af universitetets Arktisk Center og afdelingen for Nordiske Sprog og Kulturer, i samarbejde med forlaget *Wilde aardbeien* holdt et foredrag. Forfatteren fortalte blandt andet om hvordan han i sin ungdom læste mange bøger og begyndte med at skrive breve til en imaginær ven. Han både skrev

rijksuniversiteit
groningen

faculteit der letteren

Uitnodiging voor een ontmoeting
met de Groenlandse auteur

Ole Korneliussen

Wanneer?

Dinsdag 9 februari van 15-17

Waar?

Expositieruimte naast het OUTheater
in het Harmoniecomplex
Oude Kijk in 't Jatstraat 26 te Groningen

Van Ole Korneliussen (*1947) verscheen onlangs "Qivittoq. Verhalen uit Groenland", een uitgave van Wilde aardbeien. Het betreft een bijzondere uitgave: hedendaagse Groenlandse auteurs zijn in Nederland zo goed als onbekend. Korneliussen schrijft in het Groenlands en in het Deens.

'Korneliussen doorbreekt culturele taboes en beschrijft moedig wat de Deense overheersing heeft betekend voor 's werelds grootste eiland. Zijn korte, compacte verhalen openen de ogen voor een niet bekende wereld' (Niels Frid-Nielsen in de Deense krant Aktuelt)

Programma

Ole Korneliussen in gesprek met zijn vertaler Tekke Terpstra, over zijn oeuvre en het schrijven in twee talen

Pauze

Voordracht van gedichten en verhalen in het Groenlands

Discussie

Na afloop signeert de auteur zijn boek

Voertaal: Engels (en Groenlands, Deens en Nederlands)

Organisatie: het Arctisch Centrum en de afdeling Scandinavische Talen en Culturen van de Rijksuniversiteit Groningen, in samenwerking met uitgeverij Wilde aardbeien.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Tekke Terpstra (t.k.terpstra@rug.nl) of 050-312516. Zie ook www.wildeaardbeien.nl, waar vanaf 4 februari een verhaal van Ole Korneliussen te downloaden is.

og besvarede disse breve. Korneliussen fortalte også om at skrive på både grønlandsk og dansk og om de forskellige grønlandske og danske dialekter, han lærte ved at bo forskellige steder i Grønland og Danmark. Tilhørerne fik også at høre, at Korneliussen begyndte at skrive noveller på grund af novellekonkurrencen, han i 1987 vandt med novellen *Når der falder sne, men solen skinner*. Et andet punkt som Korneliussen fortalte om er hans ønske om at skrive historier fra sin egen tid og ikke den gamle tid, som allerede er blevet beskrevet så meget.

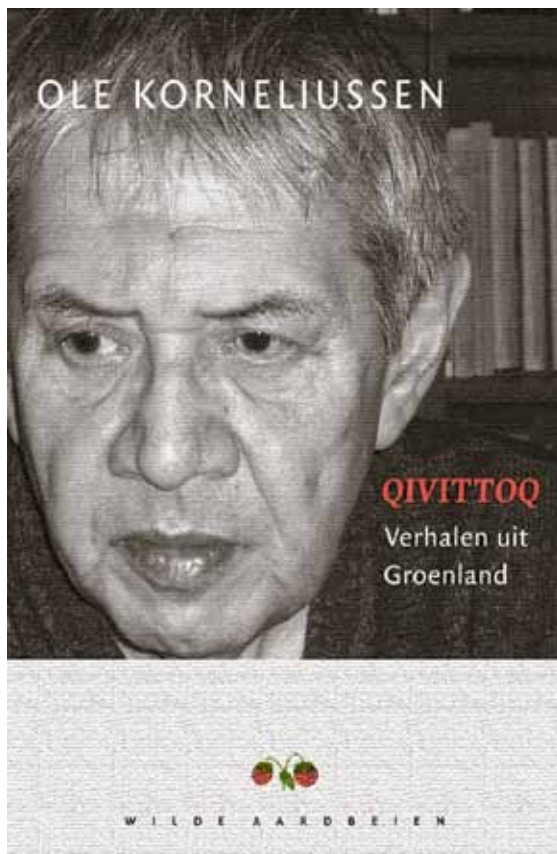
Udgivelsen af novellesamlingen på hollandsk har allerede vakt en del interesse i den hollandske presse. Mest omfattende er en artikel i den frisiske avis *Leeuwarder Courant*. Artiklen er baseret på et interview, journalisten havde med Korneliussen i Groningen. Interessen for en grønlandsk forfatter i en frisisk avis skal ses i lyset af den sproglige situation i det hollandske amt Fris-

Foto: Stijn de Wilde.

Foto: Stijn de Wilde.

land. I Frisland tales der både frisisk og hollandsk og denne tosprogethed bevirker en interesse for en forfatter som Korneliusen, der skriver på to sprog. Artiklen begynder også med sætningen »Ole Korneliusen ved hvordan det er at være tosproget: han taler, tænker og skriver på både dansk og grønlandsk« [min oversættelse]. Udover denne artikel, er novellesamlingen også blevet omtalt i en af Hollands største aviser, *de Volkskrant*, og lokalavisen, *Groninger Gezinsboede*. Da bogen stadig er meget ny, er det ikke utænkeligt, at flere anmeldelser er på vej. Det bliver spændende at se om *Qivittoq. Verhalen uit Groenland* kan bevirke, at en større interesse for og kendskab til grønlandsk litteratur kan opstå i Holland. Forlaget *Wilde aardbeien* har i hvert fald allerede udvist interesse for Korneliusens nye novellesamling *Meerannguatut ilinngikkuni*.

‘De mythe van de lachende eskimo bestaat niet’

Ole Korneliusen weet wat het is om tweetaalig door het leven te gaan: hij praat, denkt en schrijft in zowel het Deens als het Groenlands. De arctische auteur, van wie onlangs een boek in het Nederlands werd vertaald, was gisteren te gast op de Rijksuniversiteit Groningen.

Door Kirsten van Santen

GRONINGEN – Hij maakt veel grapjes. Deze bijvoorbeeld: dat hij wanneer hij in Denemarken is, altijd zegt dat hij zijn boeken eerst in het Deens schrijft, en dat hij wanneer hij in Groenland is, beweert dat hij zijn verhalen en gedichten natuurlijk eerst in het Groenlands schrijft. Dan onbloeit auteur Ole Korneliusen (1947) zijn tanden. Hij laat zijn geelgrootte vingers voor zich op tafel rusten. En dan is het stil. Korneliusen, die gisteren op uitnodiging van de kleine uitgeverij Wilde Aardbeien te gast was op de de rijksuniversiteit

Groningen, woont sinds zijn twintigste in Denemarken, maar is zijn moedertaal trouw gebleven, ook al is hij met een Deense vrouw getrouwd. „Als oude man praat ik beter Groenlands dan de jeugd van tegenwoordig”, zegt hij. „De jeugd is slordig: die praat half-Deens en half-Groenlands, die weet niet echt meer hoe het moet.”

Je zou de indruk kunnen krijgen dat Korneliusen een auteur is die aan de traditie, aan het oude, hecht. Maar niets is minder waar: in zijn werk probeert hij juist een realistisch beeld van de moderne Groenlandse identiteit te geven en zich verre te houden van romantische ideeën over het zogenaamde ‘natuurvolk’, de Inuit. „Dat zijn Europese denkbeelden die van buitenaf zijn opgelegd”, aldus de auteur. „De mythe van ‘de lachende eskimo’ bestaat niet.”

In 1973 debuteerde Korneliusen met een dichtbundel. In de jaren tachtig won hij een belangrijke Groenlandse schrijfwedstrijd. Zijn werk groeide onder het toenemende Groenlandse zelfbestuur: in

Ole Korneliusen: „Groenland is bepaald geen idylle onder de poollicht.”
Foto D&N/Arnie Kalma

1979 kreeg het eiland een onafhankelijke positie ten opzichte van koloniasator Denemarken, in 1985 trad het land uit de Europese Unie en sinds 2009 kreeg het, na een referendum, volledig zelfbestuur. „Groenland is zich in de loop van de tijd steeds minder op het Europese gaan richten”,

dooert Korneliusen. „Schrijvers en andere kunstenaars wilden los komen van de Deense tradities. Ik zelf heb geprobeerd om ook de ‘oude tijd’, de tijd van onze voorouders, niet te idealiseren, maar een eigen tijds beeld te schetsen.”

Dat doet hij in de bundel ‘Qivittoq’ (‘Bergdwalers’) die

onlangs in het Nederlands is vertaald. Uit de vijf verhalen rijst een beeld op van een samenleving in omwenteling. Terwijl oudere mensen nog aan traditionele omgangsvormen hechten, leeft de jongere generatie een veel losser leven. Korneliusen vindt er geen doekjes om dat het bestaan in het hedendaagse Groenland niet eenvoudig is.

Zijn verhalen gaan over alcoholmisbruik, geweld, eenzaamheid, gebroken gezinnen en zelfmoord. Geen idylle onder de poollicht. Dat wil echter niet zeggen dat het een en al droefenis in Groenland is. „Het zijn allemaal universele problemen. Nergens bestaat het leven uit alleen maar geluk en plezier.”

Wat de schrijver wel typisch Groenlands vindt, is de slachtofferrol waarin de mensen kruipen: bij existentiële problemen wordt snel naar de vermeende grote boosdoeners, de Denen, verwezen. „Men neemt geen verantwoordelijkheid voor het eigen leven. Er heerst een cultuur van zelfmedelijden. Wanneer het even tegen-

vult hoor je vaak: ‘Ze moeten mij weer hebben’, bijvoorbeeld wanneer een Groenlandse leerling op een Deense school slechte cijfers haalt. Dat moet anders. En dat wordt ook al anders... er komt langzamerhand meer zelfbewustzijn bij de mensen, men is kritischer op zichzelf.”

Wat dat betreft is de titel van zijn bundel, ‘Qivittoq’ (‘Bergdwalers’), veelzeggend. Ook die term is van betekenis veranderd. Ooit, in ‘de oude tijd’, was een bergdwaler iemand met wie het slecht gaat, iemand die de samenleving verlaat en rond gaat spoken. Toen het christendom naar Groenland kwam, werd een bergdwaler als een duivels figuur beschouwd. Tegenwoordig is het een heldenstatus; een term die gebruikt wordt voor mensen die ‘niet Deens doen’ of die het zonder steun uit Brussel af kunnen. „De nieuwe duivel dus”, lacht Korneliusen.

‘Qivittoq’, door Ole Korneliusen. Vertaald door Tekke Terpstra. Uitgeverij Wilde Aardbeien: €12,40.

Henvisninger

- Frid-Nielsen, Niels. 1998, 19. august. *En ojenåbner*. Aktuelt.
- Høeg, Peter. 1994. *Smilla's gevoel for sneeuw* [Frøken Smilla's fornemmelse for sne]. Meulenhoff: Amsterdam.
- Jørgensen, John Chr. 2000, 10. november. *Bøger: Femstjernet*. Ekstra Bladet.
- Korneliusen, Ole. 1998. *Det andet dyr*. Atuakkiorkfik: Nuuk.
- .... 2000. *Saltstøtten*. Lindhardt og Ringhof (i samarbejde med Atuakkiorkfik): København.
- .... 2009. *Meerannguatuut ilinngikkuni*. Forlaget Atuagkat: Nuuk.
- .... - . *Qivittoq. Verhalen uit Groenland*. Wilde aardbeien: Groningen.
- Leine, Kim. 2007. *Kalak*. Gyldendal: København.
- Mohn, Bent. 1998, 30. juli. *Hvad sneen skjuler*. Politiken.
- Patursson, Rói. 1986. *Ligesom*. Vindrose: København.
- Santen, Kirsten van. 2010, 10. februar. *De mythe van de lachende eskimo bestaat niet* [Mythen om den leende eskimo eksisterer ikke]. Leeuwarder Courant.
- Terpstra, Tekke. 2005. *Færingerne og grønlændernes litteratur i danske øjne. Den danske reception af færøsk og grønlandsk litteratur i et postkolonialt perspektiv*. Kandidatspeciale, Afdeling for Nordiske Sprog og Kulturer, Universitetet i Groningen.
- Thygesen, Erik. 1998, 28. juli. *Ny bog: Der skal to til at lave var i et forhold*. Information.
- U.f. 2010, 29. januar. *Eerste sneeuw* [Første sne]. De Volkskrant.
- U.f. 2010, 2. februar. *Groenland* [Gronland]. Groninger Gezinsbode.

Noter

- 1 Rói Patursson vandt Nordisk Råds Litteraturpris i 1986 med digtsamlingen *Likasum* (1985) (*Ligesom*).
- 2 Den hollandske oversættelse blev til takket være støtte fra forlaget *Wilde aardbeien*, forfatteren Ole Korneliusen, der altid var parat til at give gode råd, oversættelsen Edith Koenders, der var mentor for oversættelsesprojektet, *Stichting Leonora Christina*, som ydede finansiel støtte til oversættelsesprojektet og organisationen *Steunpunt Literair Vertalen*, som bekostede mentorarbejdet til projektet. En stor tak til dem alle.
- 3 Hollandske forlag har vist interesse for Kim Leines roman *Kalak*, men indtil nu er den ikke blevet oversat til hollandsk.
- 4 Forskellige hollandske medier har dog berettet om introduktionen af selvstyre i Grønland.

Ole Korneliussen: Det andet Dyr

*Efterskrift til den hollandske udgave
v. Kirsten Thisted*

»At skrive en historie er som at skabe en tupilak,« siger Ole Korneliussen i sit forord til den danske udgave af novellesamlingen *Det andet dyr*. »En god historie kan ikke spærres inde i et bestemt sprog, og hvis den er god og levedygtig, kan den fortsætte på andre sprog, udvikle sig og måske blive bedre.« Korneliussen har selv gendigtet novellerne til dansk, men sætter med disse ord novellerne fri til at gå deres egne veje, også på andre sprog, som forfatteren ikke selv har herredømme over, og hvor han én gang for alle mister kontrollen over teksten.

Oprindeligt var en tupilak et skadedyr, som den jaloux, misundelige eller hadefulde kunne skabe og sende efter den person, han eller hun ønskede at ramme. Man samlede en masse ingredienser, gamle skindrester, dele af døde dyr og fugle, gerne hår eller negle eller andre ting, der havde haft nær berøring med det påtænkte offer. Når man havde alle de fornødne ingredienser, søgte man ud i ødemarken og gik i gang med at få liv i monstret. Der skulle synges kraftige magiske sange, og tupilakken måtte drikke sig livskraft af sin skabers kønsdele. Så først var den klar til at blive sat ud i en elv, med besked om hvem den skulle ramme. Ufarlig for skaberen var denne praksis dog langt fra. Hændte det sig nemlig, at det påtænkte offer havde alt for stærke amuletter, som tupilakken ikke kunne klare, måtte tupilakken sulte – og da kunne det hælde sig, at den vendte sig mod sin skaber selv.

Hvor langt Korneliussen vil strække sammenligningen mellem tupilakmageri og forfattervirksomhed står ikke klart. Han tænker sig selvfølgelig ikke skabelsen af histori-

er som en form for sort magi – eller måske gør han det alligevel. Når tupilakken sættes i vandet, forstyrres den gældende orden, og det fortiede, ufortalte, får form. Korneliussen har aldrig givet sig af med at være behagelig. Hvis man forventer sig romantiske historier om inuit og fangerkultur, er man gået galt i byen. Korneliussen konfronterer sin læser med livet i Arktis, som det leves her og nu i en langt fra romantisk virkelighed. Et liv, som på trods af de fremmedartede omgivelser godt kan være genkendeligt også under sydligere himmelstrøg.

Ole Korneliussen er født i 1947 i Nanortalik i Sydgrønland. Han er således lige netop gammel nok til at have oplevet og kunne huske lidt af den tid, hvor Grønland stadig var under dansk koloniherrdømme. Magtrelationen mellem den tidligere koloni og den tidligere kolonimagt spiller bestemt en rolle i Korneliussens forfatterskab – selv om det umiddelbart er det almenmenneskelige og eksistentielle, der betones mest. Korneliussen har siden 1967 været bosiddende i København. Han er dansk gift og har, som han selv udtrykker det, for længst holdt sølvbryllup med Danmark – samtidig med at han holder af at tilbringe somrene på sin fødeegn. I kraft af sin placering som på en gang ude og hjemme i begge kulturer, har han præcis et sådant »dobbelt perspektiv«, som er et særkende for »postkoloniale« forfattere: En kategori der inkluderer en lang række verdenskendte navne, med Salman Rushdie som den mest prominente. Korneliussen er således langt fra at fordele rollerne mellem grønlændere og danskere i den form for sort-hvid offer-bøddel modsætning, som har været fremtrædende ikke mindst i danskernes selvopgør, og som derfor præger mange danske fremstillinger af relationen Danmark-Grønland. Hos Korneliussen tildeles grønlænderne medansvar for tingenes tilstand, ikke mindst under hjemmestyret. Til gengæld får de også handlemulighed, frem for som i offermytologien at fremstå udelukken-

de som objekter for andres handlinger og beslutninger.

Et centralt tema i Korneliussens forfatter-skab er opgøret med de romantiske forestil-linger omkring fangerkulturen og den tan-kegang, at grønlændere bør blive hjemme, hvor de »hører til« og allerhelst forsøge at leve op til rollen som ægte naturmennesker i forfædrenes stil. Grønlændere er ikke »ægte naturmennesker« længere, de lever i en moderne verden og må holde op med at klynge sig til forfædrene og fortiden, hvis de vil kunne stå på egne ben. Som teltkamme-raten i »Du vil give mig ret...«, der hele tiden forsøger at stive sig af med, at han er den ældste og ved bedst, i henhold til fangerkul-turen, som han sandt at sige ikke har meget del i længere. Så er der meget mere realitet over den mand, der virkelig lever som fanger i novellen »Reddet af et andet dyr«. Hellere end at forsøge at huske, hvilke varsler det var, de gamle plejede at tage af fjordvinden og aftenhimlen, lytter han til meteorologer-ne og vejruddisigten!

Også det at klynge sig til offerrollen fremstilles som en fælde. Som drukkamme-raten i »Den tomme billedramme«, der forpe-ster sit liv med et had til en kultur, han al-drig har gidet sætte sig ordentligt ind i. Kammeratens mor er død af tuberkulose nede i Danmark, hvor man gjorde et forsøg på at helbrede hende. Familien modtager et billede, som de ret beset ikke ved, hvad er, da de ikke forstår noget af teksten, men som de blot antager at være billedet af moderens kiste. Danskerne taler jo altid så meget om deres store gavmildhed og hjælpsomhed – så er der da altså noget om snakken. Senere af-sløres det imidlertid, at billedet blot er en re-kлама for en bedemandsforretning. Dan-skerne har altså snydt. Men hvem snyder egentlig hvem? Virkeligheden bag den tilsy-neladende så grumme historie om moderens begravelse afsløres aldrig. Der kan have væ-ret mange andre forklaringer på den tilsy-ne-ladende så hjerteløse forsendelse. Hvad der imidlertid bliver klart, er kammeratens an-

læg for at bortforklare sin egen laden stå til, sin manglende foretagsomhed, sin manglen-de evne og vilje til at indgå ordentlige relati-oner til andre mennesker, sin evindelige mistro og givne andre skylden. En hel del sandheder får kammeraten ganske vist sagt, ikke mindst om hjemmestyrepolitikkerne, der fester løs på samfundets regning. Reelle visioner for et bedre styre har han dog ikke på lager. Brokken sig, det er alt, hvad det bli-ver til. Ansvar for tilværelsen henvises så-ledes ikke til noget overordnet »system« eller »samfundet«, som det ellers var på mode i denne tid, men lægges hos hver enkelt per-son, der selv vælger, om gamle uretfærdighe-der fortsat skal forpeste livet, eller om man skal lægge det bag sig og komme videre.

Det personlige ansvar, det enkelte men-neske, der i bund og grund er alene med det eksistentielle valg mellem liv eller død, er grundtemaet for Ole Korneliussens forfatter-skab. Det er voldsomme ting, der tages op, ikke mindst i samlingens tre sidste noveller, der kredser om det at tage andres og/eller sit eget liv. Emner som er påtrængende i Grøn-land, hvor volds- og selvmordsstatistikken har været skræmmende de sidste årtier. Hvorfor er samfundet så voldeligt? Ligger det i »kulturen«, sådan som det hist og her antydes med henvisningerne til de gamle fortællinger, hvor man tydeligt ser, at for-fædrene næppe var så milde og næstekærlige som den myte, man siden har bygget op omkring dem, eller handler det om kolonise-ringen og den moderne udvikling, hvor det stadig er danskerne der bestemmer alting nede fra deres kontorer i Danmark? Korneli-ussen besvarer ikke dette spørgsmål, men sætter fokus på selve øjeblikket lige inden el-ler lige efter, at valget er taget – eller et til-fælde får handlingen til at ændre retning.

Sidstnævnte er tilfældet i »Reddet af et andet dyr«, som måske på én gang er Korne-liussens mest grusomme og mest livsbekræf-tende tekst. Også i denne historie skal man lytte grundigt efter for at få fat i hele den hi-storie, jeg-fortælleren beretter. Som altid fin-

des der mange variationer af den samme fortælling, og man skal ikke umiddelbart tage alt, hvad man får fortalt, for pålydende. Hvorfor er jeg-fortælleren ikke længere sammen med sin søns mor? I den første version, vi tilbydes, skyder manden skylden på kvinden. Hun var ham utro, fandt en ny mand, mens han var ude og tjene til livets ophold; ganske som den kvinde, der lægger an på ham i baren selv samme aften som hendes mand er taget ud. Lidt senere kommer det frem, at fortælleren jo heller ikke selv holdt sig tilbage, når han kom i havn. Til sidst når vi ind til kernen: jeg-fortælleren kom slet ikke hjem. Han nød sit frie liv på havet og i havnene og glemte rent sin søn og sit ansvar. Den egentlige sandhed er vel snarest, at han flygtede sin vej. Sønnen kunne både gå og var renlig, da han endelig kom hjem. Og drengens mor er han langt fra færdig med endnu. Her går han og ser på, hvordan hun bygger sin nye familie op, alt imens han selv forsigtigt forsøger at opbygge en relation til den søn, han så fejt har svigtet.

Er hans forestillinger om, hvordan sønnen skubbes ud som et fremmedelement i den nye familie i virkeligheden projektioner? Det ved hverken han eller vi, men når han retter bøssen mod sin søns hoved, i en moderne, individualistisk version af bibelens fortælling om Abraham, der er parat til at ofre sin eneste søn Isak, er det klart nok sig selv og sit eget fejlslagne liv, han sigter mod. »Hvis denne dreng ikke var blevet til, ville kvinden slet ikke have haft betydning for mig og kun været et nummer i en lang liste af tidligere bekendtskaber,« prøver han at overbevise sig selv. Ergo ville alt det ubehagelige forsvinde, hvis bare drengen forsvandt? Det tror nok hverken han selv eller læseren på, men smerten og frustrationen har taget over, og fra det øjeblik fortælleren ser drengen bare som et lille dyr, på linje med fangstdyrene, man uden betænkning dræber, er det umuligt muligt.

Det chokerende er, at fortælleren jo langt fra er noget udyr. Han er en ganske alminde-

lig, i visse henseender ganske sympatisk mand, og episoden berettes med stor intensitet, men samtidig forunderlig udramatisk. Ved sønnen virkelig, hvad hans far er ude på, sådan som fortælleren selv tolker det? Er det sådan her verden er, når man koger alle ingredienserne ind til den allerinderste essens? Og så alligevel sejrer – ved et tilfælde – livet.

Det gjorde det nok efter alt at dømme ikke i den følgende novelle »Den første sne«. Også denne fortæller er upålidelig, stærkt upålidelig endda, og som sædvanlig har han allermest travlt med at lyve for sig selv. Han er en mand, som føler sig fuldt berettiget til i bogstaveligste forstand at pisse og spytte på alle andre mennesker. Der trækkes i denne fortælling igen en del på fortællertraditionen, idet fortælleren indledningsvis iscenesætter sig selv som en art *qivittoq*, på vej bort fra andre mennesker til et liv blandt fjeldånder.

Qivittoq eller »fjeldgænger« blev man, når man i skuffelse, jalousi eller vrede vendte det menneskelige samfund ryggen. For at være menneske måtte man i traditionens forestillinger indgå i et fællesskab med andre mennesker. Forlod man det, var man efter nogen tid ikke længere menneske. Man forvandlede sig til en ånd, som ved overnaturlige evner overlevede derude i fjeldet. Mange små detaljer signalerer, at det er om *qivittoq'en*, jeg-fortælleren tankes kredser: Hans vandring er skildret som en slags dødsvandring bort fra de mennesker, som ikke vil savne ham; det første dyr han nedlægger og spiser, og dette dyrs egenskaber vil få betydning for hans fremtidige liv; han fløjter i luften mod vinden og påkalder sig dermed de overnaturlige magter. På den anden side er han en noget tam *qivittoq* – allerede fra starten har han bestemt, at hvis der ikke er nogen dyr, kan han jo altid tage hjem igen.

Hvad er det, jeg-fortælleren er på flugt fra? Det moderne samfunds tåbeligheder og restriktioner, sådan som han – i hvert fald

indledningsvis - vil have sig selv og os andre til at tro? Eller sig selv og den ugerning, han efter alt at dømme har begået? »Hent mig, bring mig, hvorfor skrev du ikke og fortalte mig, hvordan landet lå? Du skulle ikke være kommet selv.« Selv for det afgørende øjeblik »ulykke«, skyder fortælleren ansvaret fra sig, samtidig med at dette mærkelige omkvæd »Hent mig, bring mig«, som holder fortælleren oppe derude i stormen, modsiger både gerningen og dødsvandringen. Fortælleren længes efter forening med den person, han har udslettet, og for den sags skyld efter kontakt med andre mennesker i det hele taget; også selv om den kontakt vil blive af en mindre behagelig karakter, situationen taget i betragtning. Novellen modsiger således én tolkningsmulighed i den afsluttende novelle: »Når der falder sne, mens solen skinner«.

»Når der falder sne, mens solen skinner« er skrevet helt tilbage i 1980-erne, på et tidspunkt, hvor antallet af selvmord blandt unge mænd bare steg og steg, og det var meget nærliggende at give den forcerede samfundsudvikling skylden. Hvor *qivitoq'en* i det traditionelle samfund havde været en skikkelse, man var bange for, fordi han eller hun var gået i vrede og derfor kun kunne tænkes at ville skade de mennesker, der havde været med til at presse ham eller hende ud i ensomheden, så man nu *qivittoq'en* som en slags tragisk helt, der tog sit liv i tavs protest overfor et ufølsomt, uforstående samfund. »Når der falder sne, mens solen skinner« er blevet læst efter denne model, og nogen sympati er der da også fra forfatterens side med fortælleren, som ikke orker det på forhånd udstukne liv, der tegner sig for ham, når han fra sit foretrukne udsigtspunkt kigger ned og ser det hele linet op, fra vuggestue til alderdomshjem til kirkegård. En eventuel anklage mod samfundet står dog også her helt i baggrunden for det eksistentielle spørgsmål om livets værd, og skal man endelig lede ef-

ter årsager til jeg-fortællerens ønske om at dø, lægger forfatteren mere vægt på chokket og sorgen oven på fætterens død. En død, der ikke kan siges at være forårsaget af et formynderisk, overreguleret, »fremmedstyret« samfund, men snarere kan relateres til samfundets uregulerede omgang med alkohol, skydevåben og alt for store påhængsmotorer. Også her er vi således tilbage ved den enkeltes personlige ansvar, kombineret med den grønlandske tradition for aldrig at gribe ind, men lade hver mand/kvinde passe sit, som der alluderes til i denne og flere andre af fortællingerne. En tradition, som på én gang lever meget godt op til det moderne menneskes krav om individualitet, men som kan have fatale konsekvenser. Allerede i denne novelle varsles således den mangetydighed, som har kendetegnet Korneliussens senere forfatterskab. Læseren fristes til at gå i dialog med fortælleren. Handler det om, at han vil vise, at han tør døden, men i virkeligheden ikke tør livet? Er hans situation virkelig så fastlåst? – Og hvem udsiger egentlig den sidste sætning, efter at skuddet har lydt?

Korneliussens personer er ikke alle lige sympatiske. Alligevel kan man ikke lade være med at føle sympati for dem – selv en brokfis, lystløgner og formentlig morder som jegfortælleren i »Den sidste sne«. Måske fordi man alligevel, på trods af kulturforskelle, sociale forskelle osv., genkender en del af sig selv. Personerne er splittede og fornemmes som en stemme der taler – hvem ved, måske også inde i en selv.

Umasoqat / Det andet dyr indstilledes til Nordisk Råds Litteraturpris i 1998. I 2002 indstilledes romanen *Tarrarsuummi tarraq*. Ole Korneliussen er tildelt Grønlands Hjemmestyres Arbejdslegat 1990, Harald Kiddes Legat 1994, Statens Kunstfonds 3-årige Arbejdslegat 1999. Romanen *Saltstøtten* præmieredes af Statens Kunstfond i 2001.